

Міністерство освіти і науки України
Північно-Східний науковий центр НАН України та МОН України
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка

Тези

68-ої наукової конференції професорів,
викладачів, наукових працівників, аспірантів
та студентів університету
Том 3

19 квітня – 13 травня 2016 р.

Полтава 2016

УДК 043.2
ББК 448ЛО

*Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу
Полтавського національного технічного університету
імені Юрія Кондратюка заборонено*

Редакційна колегія:

Онищенко В.О.	д.е.н., проф., ректор Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка
Муравльов В.В.	к.т.н., доц., в.о. проректора з науково-педагогічної та методичної роботи
Васюта В.В.	к.т.н., доц., декан факультету інформаційних та телекомунікаційних технологій і систем
Іваницька І.О.	к.х.н., доц., декан гуманітарного факультету
Комеліна О.В.	д.е.н., проф., декан факультету менеджменту і бізнесу
Нестеренко М.П.	д.т.н., проф., декан будівельного факультету
Нижник О.В.	д.т.н., с.н.с, декан електромеханічного факультету
Павленко А.М.	д.т.н., проф., декан факультету нафти і газу та природокористування
Усенко В.Г.	к.т.н., доц., декан архітектурного факультету
Шинкаренко Р.В.	к.е.н., доц., декан фінансово-економічного факультету

Тези 68-ої наукової конференції професорів, викладачів, наукових працівників, аспірантів та студентів університету. Том 3. (Полтава, 19 квітня – 13 травня 2016 р.) – Полтава: ПолтНТУ, 2016. – 335 с.

У збірнику тез висвітлені результати наукових досліджень професорів, викладачів, наукових працівників, аспірантів та студентів університету.

©Полтавський національний технічний
університет імені Юрія Кондратюка,
2016

прийменниково-відмінкові конструкції, що позначають семантику часової попередності, протиставляються синтаксичним сполукам зі значенням часової наступності. Їх зафіксовано у складі двокомпонентних парадигм – реалізаторів внутрішньої та зовнішньої семантико-синтаксичної кореляції.

УДК 811.161.2'243'26 (У77)

Мізіна О.І., к. філол. н., доцент
Полтавський національний технічний
університет імені Юрія Кондратюка

ПРОБЛЕМА ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕТИКЕТНОЇ ЛЕКСИКИ В ІНШОМОВНІЙ АУДИТОРІЇ

Проблема вивчення етикетної лексики української мови іноземцями є досить актуальною, оскільки етикетні слова в кожній мові мають яскраво виражену національну специфіку й вимагають коментування в іншомовній аудиторії. Правильне використання етикетних форм не тільки дозволяє іноземцям брати участь в акті комунікації, але й допомагає одержати уявлення про традиції країни, в якій вони живуть та навчаються, про звичаї народу, оскільки етикетні одиниці найбільш точно передають особливості відносин між представниками певної нації, умови їхнього життя, побуту, норм поведінки й суспільно-історичний досвід.

Еквівалентні формули української, російської, англійської та арабської мов можуть мати різну лексико-семантичну структуру, різні лексико-семантичні варіанти та різні типи лексичних значень. До етикетних формул, які у представлених мовах збігаються за значенням і мають спільні особливості функціонування, належать формули привітання, що використовуються в певний час доби. Так, у кожній з мов існує три формули вітання, які відбивають безпосередній час спілкування: *Добрий ранок!*, *Добрий день!* (*Добридень!*), *Добрий вечір!*, (*Добри вечір!*). В українській мові досить часто змістом вітань є добрі побажання, фактично усічені форми побажальних конструкцій: *(Я бажаю вам) доброго ранку, доброго вечора доброї ночі!*. Натомість в англійській мові формулами вітання є *Good morning!*, *Good afternoon!*, *Good evening!*. Арабський мовленнєвий етикет містить формули вітання *Sabah alnuor!* у значенні «Світлий ранок» і *Masaa alnuor!* у значенні «Світлий вечір». Відсутність в арабській мові формули вітання в значенні «Світлий день» пояснюється негативними асоціаціями, пов'язаними в народів, які живуть у жаркому кліматі, з яскравим сонцем. У денний час доби вживається більш уживана формула вітання «*Nahar saied*» («Щасливий день»), аніж її етикетний еквівалент «*Nahar taieb*» («Добрий день»). Поряд з розглянутими вище офіційними формулами вітання в арабському повсякденно-побутовому спілкуванні вживаються також і

неофіційні формули: *Sabah alhob* (букв. «Ранок кохання»), *Sabah alward* (букв. «Ранок квітів»), *Sabah alasal* (букв. «Медовий ранок»).

Формули вітання, які не мають темпорального значення, суттєво різняться в мовах, що порівнюються, лексико-граматичною структурою й семантикою. Так у російській мові домінантою синонімічного ряду, що містить формули вітання, є етикетна формула *Здравствуй(те)!*, однак на сучасному етапі внутрішня форма цієї етикетної формули виявилася затемненою, оскільки у свідомості носіїв мови ця одиниця мовленнєвого етикету не співвідноситься з побажанням здоров'я. Натомість в українській мові про тісний зв'язок формул вітань і побажань з формулами-вітаннями свідчить і той факт, часто у відповідь на привітання *Доброго ранку (дня), (вечора)!* звучить *Доброго здоров'я!* Щодо форми вітання *Здрастуй!* (*Здрастуйте!*), то її слід розглядати в українській мові як мало поширену. Найбільш уживаною з офіційних формул вітання арабської мови є етикетна формула *Alsalam alaikum!* (букв. "Мир вам!"), реплікою-реакцією на яку є формула вітання *Wa alaikum alsalam!* (букв. «І вам миру!»). Розглянута формула вітання обумовлена тим, що арабська мова належить до мов релігійного культу й у певну епоху була засобом поширення такого релігійного напрямку, як іслам. Це обумовило проникнення в мови багатьох східних народів значної кількості арабських слів. Так, *Alsalam alaikum!* у різних звукових варіантах (порівн. турецьке *Seldmaleykim*, азербайджанське *Salam mlykim*, туркменське *Salawmaleykim*) функціонує у всіх мовах, носії яких сповідують іслам.

Отже, розглянуті вище формули мовленнєвого етикету в арабській, англійській та російській мовах мають певні розбіжності з їхніми українськими аналогами в узусі, етимології, національно-культурному компоненті, що однозначно вимагає спеціального коментування формул українського етикету в іншомовній аудиторії. Особливо актуальною ця задача постає у групах, де навчаються представники різних національностей. Методичний аспект цієї проблеми, а саме система мовленнєвих вправ і завдань, спрямованих на подолання труднощів у вживанні етикетних формул студентами-іноземцями, викликає значний науковий інтерес, оскільки етикетні слова в кожній мові мають яскраво виражену національну специфіку, тому обов'язково вимагають додаткового коментування в іншомовній аудиторії.

Література:

1. Бурякова О.С., Куплевацька Л.О., Петренко І.П. "SALAM! NI HAO! ЗДРАВСТВУЙТЕ!..": Досвід порівняльного аналізу формул мовленнєвого етикету в різних мовах / О.С. Бурякова, Л.О. Куплевацька, І.П. Петренко // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. Наукові дослідження. Досвід. Пошуки: зб. наук. пр. – Харків: Вид-во ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2012. – № 20. – С. 17–24.

2. Плющ Н.П. Формули ввічливості в системі українського мовного етикету / Н.П. Плющ // Українська мова і сучасність. – К.: НКМ ВО, 1991. – С. 90–98.